

การจัดการศึกษาตามความสามารถในยุคดิจิทัล ตอนที่ 1

Competency-Based Education in the Digital Age

ดร.ชัชรินทร์ ชวนวัน ข้าราชการบำนาญ สคบศ.

30-สิงหาคม-2566

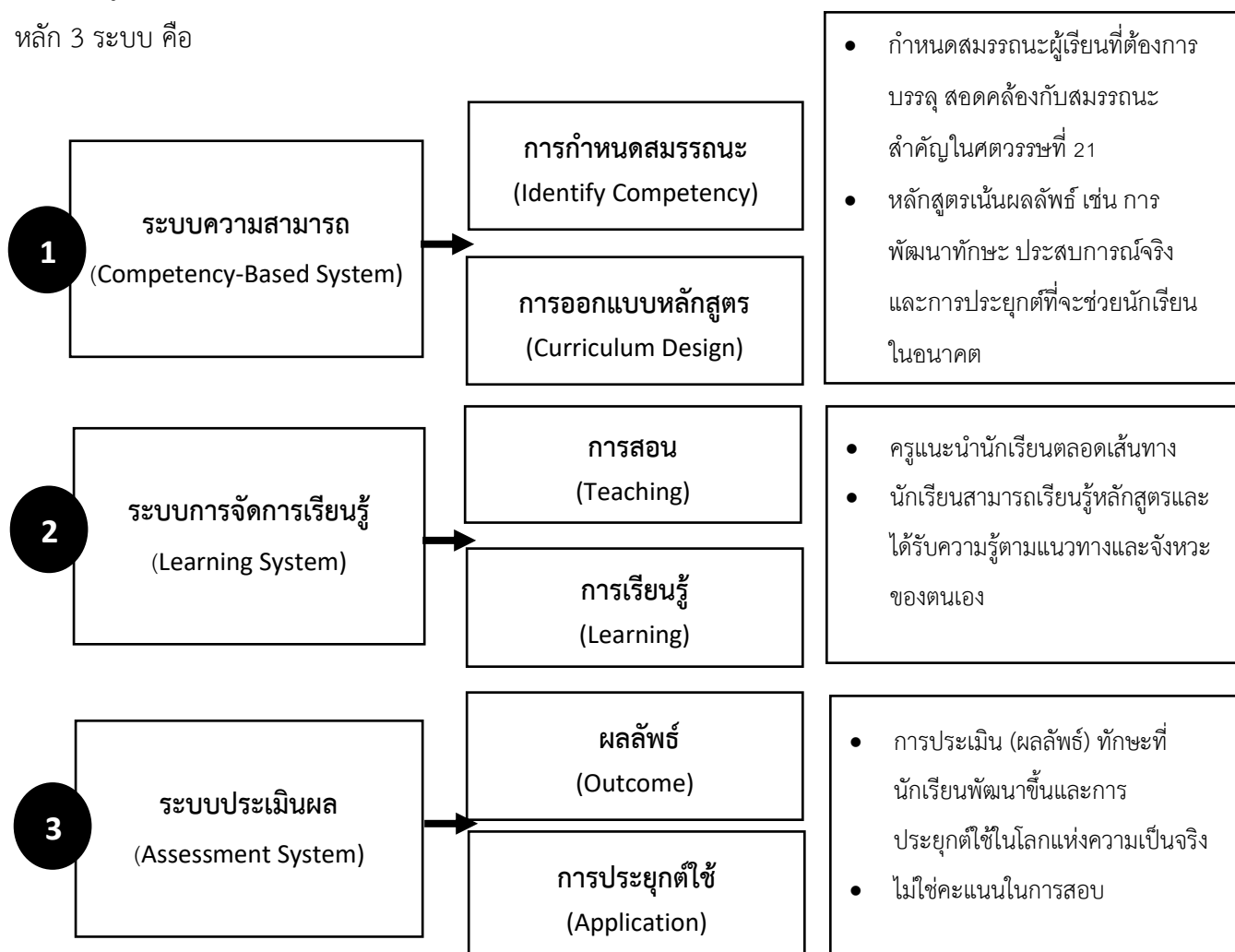
ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สื่อและสารสนเทศ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองการปกครองอย่างรวดเร็ว การปฏิรูปการศึกษาได้ก่อให้เกิดแนวทาง CBE ในยุคแรกๆ ในทศวรรษ 1960 และ 1970 เป็นการศึกษาที่เน้นความสามารถที่ได้รับการบูรณาการเข้ากับโปรแกรม การศึกษาระดับอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกาเป็นเวลาครึ่งศตวรรษ การพัฒนาหลายประการในการศึกษาระดับ อนุบาลถึงมัธยมศึกษา (K-12) มีการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์และการเรียนรู้อย่างเชี่ยวชาญ และได้กำหนดขั้นตอน สำหรับการนำ CBE ไปใช้ในการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในระยะปัจจุบันของการพัฒนา CBE มีลักษณะ เฉพาะและเตรียมพร้อมสำหรับความสำเร็จมากขึ้น โดยมีสถาบันระดับมัธยมศึกษาจำนวนมากและสถาบัน ระดับมัธยมศึกษาหลายแห่งที่พัฒนาและทดสอบโครงการนำร่องตั้งแต่ต้นจนจบ นั่นคือ วิทยาลัยและ มหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการวางแผนหรือดำเนินโครงการ CBE โดยใช้ประโยชน์จากโมเดลออนไลน์หรือไฮบริด ความก้าวหน้าในเทคโนโลยีการเรียนรู้แบบปรับเปลี่ยนได้หรือการประเมินโดยตรง ต่อมาการศึกษาตาม ผลลัพธ์ (OBE) ได้เปิดตัวครั้งแรกในปี 1994 Competency-Based Education (CBE) ได้รับการพิจารณา อย่างกว้างขวางว่าเป็นทางออกที่สำคัญอย่างหนึ่งในความพยายามที่จะรักษาความสามารถในการแข่งขันระดับ โลกของประเทศต่างๆ

ปัจจุบันในยุคที่ทุกสิ่งเข้าสู่โลกของดิจิทัล (Digital) ทั้งเรื่องของแนวโน้มการตลาด สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน หรือธุรกิจ ไปจนถึงภาครัฐฯ ซึ่งเป็นการก้าวเข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่สี่ (4IR) ที่หล่อหลอมด้วยเทคโนโลยีขั้นสูงจากโลกทางกายภาพ ดิจิทัล และชีวภาพ ซึ่งผสมผสานกันเพื่อ สร้างนวัตกรรมด้วยความเร็วและขนาดที่ไม่มีใครเทียบได้ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ศตวรรษที่ 21 เป็น ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมอย่างรวดเร็วโดยมีเทคโนโลยีและวิถีชีวิตใหม่ๆ บุคคลมีความ ต้องการชุดทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในโลกสมัยใหม่ คือ "ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21" ที่มีความสำคัญ มากขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์และโลกที่เชื่อมโยงถึงกันในปัจจุบัน การศึกษาจึงต้องการระบบการศึกษาที่ส่งเสริม ทักษะและความสามารถสำหรับอนาคต การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลที่เน้นสมรรถนะในบริบทของการปฏิวัติ อุตสาหกรรมครั้งที่ 4 จึงมีความสำคัญอย่างมาก การศึกษาตามความสามารถต้องมีการตื่นตัวในการนำ เทคโนโลยีและสารสนเทศที่มากมายมาประยุกต์ใช้พัฒนาผู้เรียน เทคโนโลยีดิจิทัลมอบโอกาสที่ไม่เคยมีมาก่อน ในการเสริม ยกระดับ และเปลี่ยนแปลงการศึกษาเพื่อตอบสนองความท้าทายใหม่ๆ เทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสาร (ICT) ยังเป็นเครื่องมือสำคัญช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและครอบคลุม ลดการแบ่งแยกการเรียนรู้ เปิดมุมมองใหม่สำหรับวิชาชีพครู ปรับปรุงคุณภาพและความหมายของการเรียนรู้ ปรับปรุงการบริหารการศึกษาและธรรมาภิบาล กระบวนการจัดการศึกษาตามความสามารถ โดยรวมถึงจำเป็นต่อการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จตามแนวความคิดริเริ่มดังกล่าว จุดมุ่งหมาย คือ เพื่อส่งเสริมการใช้แนวทางที่เน้นความสามารถในกระบวนการศึกษา การฝึกอบรม ขยายรูปแบบของอีเลิร์นนิง ในสภาพแวดล้อมการทำงานจริง กระตุ้นนักเรียนในกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์และประยุกต์ผ่านการดำเนินโครงการที่เป็นนวัตกรรมต่างๆ ทั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ ของพลเมืองในยุคดิจิทัล ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสร้างเสริมพัฒนาการตามช่วงวัย ประเด็นสำคัญ คือ ระบบการศึกษาต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงใหม่ นักบริหารและนักการศึกษาต้องมีทักษะด้านดิจิทัลที่เพียงพอ โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องมีอุปกรณ์ดิจิทัลที่ทันสมัยรองรับการเรียนการสอนของผู้เรียนและครูต้องที่มีความสามารถที่มั่นใจได้ในการใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนปัจจุบันและการมีส่วนร่วมพัฒนาสถานศึกษา

ผู้เขียนได้นำเสนอข้อเขียนเกี่ยวกับระบบการจัดการศึกษาตามความสามารถไว้ว่า ประกอบด้วยระบบ

หลัก 3 ระบบ คือ

เมื่อบริบทโลกเปลี่ยนแปลง ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปฏิวัติหรือปฏิรูปเพื่อให้ทุกด้านสอดคล้องกับบริบทของการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะเพื่อตอบสนองต่อเทคโนโลยีและโซลูชันดิจิทัลที่เกิดขึ้นใหม่ โรงเรียนหรือสถานศึกษาก็จำเป็นต้องตอบสนองต่อความท้าทายที่สำคัญด้วยการเตรียมบุคลากรแห่งอนาคตเตรียมความพร้อมการดำเนินงานสำหรับพัฒนานักเรียนให้มีทักษะ ความสามารถที่อยู่ได้ในบริบทโลกดิจิทัลแห่งความเป็นจริงที่จะเกิดขึ้น การจะทำเช่นนั้นได้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในด้านการศึกษา โดยหลีกเลี่ยงจากรูปแบบการบรรยายในห้องเรียนแบบดั้งเดิมและมุ่งหน้าสู่การเรียนรู้ยุคดิจิทัล สร้าง “วัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล” ที่แท้จริง ส่งผลต่อห้องเรียนในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการผสมผสานการเรียนรู้และการทำงานเข้าด้วยกัน เพราะงานคือการเรียนรู้และการเรียนรู้คืองาน

ระบบการศึกษาตามความสามารถในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องสร้างทักษะใหม่ๆ ตอบสนองต่อ ธรรมชาติดิจิทัลและวิชาชีพใหม่ที่คาดว่าจะสร้างขึ้นและปรับปรุงการดำเนินงาน โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงในสองประเด็นสำคัญ ได้แก่ แนวความคิดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (รูปแบบใหม่ของการเรียนรู้ การพัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม) และเทคโนโลยีดิจิทัล (อีเลิร์นนิ่ง การเรียนรู้อัจฉริยะ อุปกรณ์เคลื่อนที่ ชุมชนการเรียนรู้ และเครือข่าย) โรงเรียนหรือสถานศึกษา ต้องมุ่งการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลให้เป็นทั้งภาพสะท้อนของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและโอกาสการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในวงกว้างในองค์กรและในสังคม มุ่งจัดโปรแกรม CBE ที่ออกแบบมาอย่างดีที่สามารถให้ความยืดหยุ่นมากขึ้นสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ลดต้นทุนสำหรับสถาบันและมอบทักษะที่ผ่านการตรวจสอบซึ่งมีคุณค่าอย่างสูงจากนายจ้างแก่นักเรียนในสภาพแวดล้อมสมัยใหม่ การศึกษาที่เน้นความสามารถจำเป็นต้องมีวิธีคิดใหม่ กลยุทธ์ใหม่และองค์กรใหม่ที่เน้นกระบวนการที่แยกจากกันแต่เกี่ยวข้องกัน 2 กระบวนการ ได้แก่

กระบวนการแรก คือ การปรับปรุงบทบาทเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาในการเรียนรู้และพัฒนา

กระบวนการที่สอง คือ การนำแนวทางปฏิบัติของการเรียนรู้และพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ไปปฏิบัติ หัวใจสำคัญของสิ่งนี้ คือ นวัตกรรม การสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้และการช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆภายในองค์กร การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในความต้องการที่มีต่อบุคลากรซึ่งเปลี่ยนแปลงทั้งหลักการพื้นฐานในสถานที่ทำงานและวิธีการทำงาน ดังนั้น การแปลการเรียนรู้เป็นรูปแบบดิจิทัลกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อประเมินวัตถุประสงค์ หน้าที่ และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ เพื่อการประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลสิ่งที่องค์กรควรดำเนินการ ได้แก่ 1.การมีส่วนร่วมกับลูกค้าและผู้รับบริการมากขึ้น 2.การเพิ่มขีดความสามารถการจัดการศึกษาตามความสามารถในยุคดิจิทัลให้กับบุคลากร และ 3.ปรับวิธีการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความสามารถให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนทางเทคโนโลยีและดิจิทัล

ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียน หรือนักเรียน นักศึกษา มีแนวโน้มที่เปลี่ยนไปในรูปแบบวิธีการ การศึกษาหรือการเรียนรู้แทน ที่เรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงแนวคิดด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21” ที่มองว่าสาระวิชาความรู้ในการจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมยังไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษ

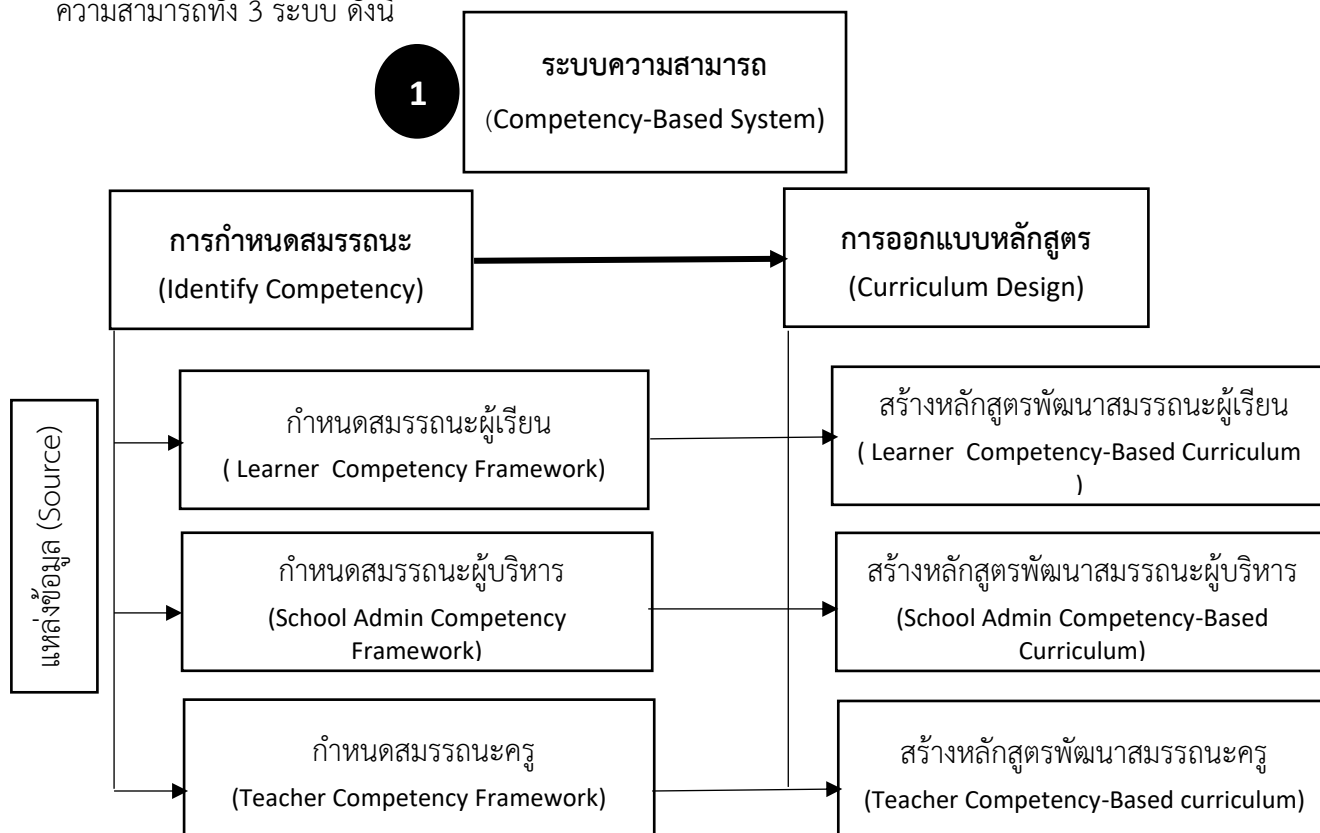
ที่ 21 เพราะในโลกการศึกษาตามความสามารถและดิจิทัล การเรียนรู้สาระวิชาต่างๆ ส่วนมากจะเป็นการเรียนรู้จากผู้เรียนหรือนักศึกษาเองโดยการค้นคว้าผ่านสารสนเทศบนโลกอินเทอร์เน็ตที่มีจำนวนมหาศาลและเป็นสื่อการเรียนรู้หลักที่ปัจจุบันนำหน้าหนังสือและตำราเรียนไปแล้ว

การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูหรืออาจารย์จะมีเพียงบทบาทในเชิงการช่วยแนะนำและออกแบบกิจกรรม ไปจนถึงการสร้างเงื่อนไขที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ในรูปแบบการศึกษาและนวัตกรรมการสอนก็มีหลากหลายรูปแบบแยกย่อยออกไปตามคุณลักษณะของผู้เรียนหรือนักศึกษา อาจจะสรุปได้ว่า ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์อยู่ในกรอบสมรรถนะที่ต้องทำการวิเคราะห์กำหนดขึ้นและใช้เป็นเกณฑ์การดำเนินงานการศึกษาตามความสามารถ

ขอแนะนำให้อ่านบทความ เรื่อง **การจัดการศึกษาตามความสามารถ** ตอนที่ 4.1-4.8 และ **มโนทัศน์แห่งความสำเร็จในการดำเนินงานจัดศึกษาตามความสามารถ** และตอนที่ 7-2565 เผยแพร่ในเว็บไซต์ gotoknow.com

การดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความสามารถในยุคดิจิทัล

เพื่อให้มองเห็นภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความสามารถของโรงเรียนหรือสถานศึกษาในยุคดิจิทัลชัดเจนมากขึ้น ผู้เขียนจะนำเสนอแนวทางการปฏิบัติตามแนวทางระบบการจัดการศึกษาตามความสามารถทั้ง 3 ระบบ ดังนี้

คำอธิบาย จากแผนภูมิ ระบบที่ 1 ระบบความสามารถ

1. โรงเรียนหรือสถานศึกษา เริ่มต้นโดยการกำหนดกรอบสมรรถนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องที่ต้องได้รับการพัฒนา เรียนรู้ ประกอบด้วย กรอบสมรรถนะนักเรียน/ผู้เรียน (Learner Competency Framework), กรอบสมรรถนะผู้บริหาร (School Admin Competency Framework), กรอบสมรรถนะครู (Teacher Competency Framework) โดยการได้มาของสมรรถนะจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2. การกำหนดกรอบสมรรถนะที่เกี่ยวข้อง สามารถศึกษา เรื่อง การจัดทำโมเดลสมรรถนะ (Building Competency Model) ได้ในบทความตอนที่ 3.0-3.3/2562 ของผู้เขียนเผยแพร่ในเว็บไซต์ gotoknow.com หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

3. ประเด็นสำคัญของ กรอบสมรรถนะผู้เกี่ยวข้องที่สร้างขึ้น สมรรถนะทุกสมรรถนะต้องกำหนดมาตรฐานสมรรถนะ ที่ต้องกำหนดตัวบ่งชี้สมรรถนะ (Competency Behavioral Indicators) และผลลัพธ์สมรรถนะ (Competency Outcome) เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) ต่อไป

สามารถศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสมรรถนะ (Building Competency-Based Curriculum) ได้ในบทความ ตอนที่ 4.1-4.4/2563 ของผู้เขียนเผยแพร่ในเว็บไซต์ gotoknow.com หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

บทวิเคราะห์

การจัดการศึกษาตามความสามารถ (Competency-Based Education) เป็นระบบการศึกษาแนวใหม่ที่กำหนดขึ้นรองรับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก เพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลระดับต่างๆ ให้มีขีดความสามารถในการทำงานรองรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงบริบทโลกได้ผันเข้าสู่โลกดิจิทัล ที่การศึกษามีความจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อให้ทันกับโลกดิจิทัลนี้ หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ต้องยอมรับและผลักดันให้ **การศึกษาดิจิทัลเป็นวาระในฐานะกลยุทธ์สำคัญ** ที่ต้องเร่งดำเนินการ มีการลงทุนสำหรับอนาคตประเทศ ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน การแข่งขัน นวัตกรรม และการทำงานร่วมกันทางสังคม จัดการศึกษาที่มีคุณภาพทันสมัยสำหรับทุกคน ซึ่งมีข้อเสนอให้มีการดำเนินงาน ดังนี้

1. พิจารณาจัดการศึกษาตามความสามารถในยุคดิจิทัล โดยรวมการพัฒนาทักษะและความสามารถด้านดิจิทัลและการสนับสนุนด้านเทคนิคให้กับโรงเรียน/สถานศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ รวมทั้งการให้ทุนสนับสนุนโครงการสำคัญที่เกี่ยวข้อง

2. พัฒนากลยุทธ์การศึกษาดิจิทัลที่ครอบคลุมซึ่งกำหนดขั้นตอนในการปรับปรุงการศึกษา การจัดการเรียนรู้และการฝึกอบรมทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ให้คำแนะนำที่ชัดเจนสำหรับการฝึกอบรมครู และพัฒนาวิธีการที่สอดคล้องกันสำหรับการประเมินและการรับรองของทักษะและความสามารถด้านดิจิทัล

3. พัฒนาโมดูลดิจิทัล เพื่อทดสอบความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล

.....

ต่อไป..CBE-Digital ตอนที่ 2